

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์

**The Relationship between Administrator's Instructional Leadership and
Student's Learning Achievement of Basic Education Schools under Kalasin
Primary Education Service Area**

สมจิต อินทร์แสง (Somjit Insang)¹ เข้มทอง ศิริแสงเลิศ (Khemthong Sirisanglert)²

อรรณพ จินะวัฒน์ (Annop Jeenawathana)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ภาวะผู้นำทางบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ 226 แห่ง ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ผู้ให้ข้อมูล คือ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการหรือหัวหน้าวิชาการโรงเรียนละ 1 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบบันทึกข้อมูล และแบบสอบถามที่มีค่าความเที่ยง 0.90 วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า (1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน (2) สถานศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมี 137 แห่ง สถานศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมี 89 แห่ง และ (3) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to study (1) instructional leadership of basic education school administrators; (2) student's learning achievement; and (3) the relationships between administrator's instructional leadership and student's learning achievement in basic education schools under Kalasin Primary Education Service Area. The research sample consisted of 226 basic education schools under Kalasin Primary Education Service Area obtained by simple random sampling. The research informants consisted of the deputy director on academic affairs or the head of academic affairs section of each of the 226 schools. The employed research instruments were a data collecting form and a questionnaire with reliability of 0.90. Statistic used to data analysis were the percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product-moment correlation coefficient. Research findings revealed that (1) the instructional leadership of administrators was rated at the high level in all aspect; (2) 137 schools had student's learning achievement at the high level, while 89 schools had student's learning achievement at the low level; and (3) no significantly positive relationship was found between administrator's instructional leadership and student's learning achievement in basic education schools under Kalasin Primary Education Service Area at the .01 level.

Keywords: Instructional leadership, Learning achievement, Basic education school, Primary education

1 นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
Insang_123@hotmail.com

2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช khemthong.sir@stou.ac.th

3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Annop.jee@stou.ac.th

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5
The 5th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

งานวิชาการเป็นงานหลักและสำคัญที่สุดของสถานศึกษา เนื่องจากงานวิชาการเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ดังที่ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้งานด้านผู้เรียนเป็นภารกิจหลักที่สถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญที่สุด ต้องจัดสรรเวลา บุคคลและทรัพยากรลงไปให้ได้มากที่สุดเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยงานอื่นๆ ถือเป็นงานสนับสนุนที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมและกำกับติดตามเพื่อเอื้ออำนวยให้การจัดการศึกษากิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล อย่างไรก็ดี รุ่ง แก้วแดง (2545 อ้างถึงใน สมพิศ นันทสิทธิ์พร, 2545 น.9) ได้ศึกษาผลงานวิจัยหลายฉบับและพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ของไทย ไม่ให้ความสำคัญต่องานด้านการเรียนการสอน แต่ให้ความสำคัญต่องานบริหารทั่วไป รวมถึงการบริหารงานการเงินและพัสดุเป็นอันดับแรก รองลงไปคืองานอาคารสถานที่ ซึ่งสอดคล้องกับ ชีระ บุญเจริญ (2536, น. 13) ที่ประมวลสภาพปัญหาการจัดการศึกษาและการบริหารการศึกษาของไทยว่า ผู้บริหาร โรงเรียนจำนวนไม่น้อยหรืออาจจะเป็นส่วนใหญ่ใช้เวลาอยู่นอกโรงเรียนเป็นปกติ และความสนใจด้านวิชาการมีน้อยกว่าด้านอื่นๆ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษาในภาพรวมทั้งประเทศที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการติดตามและประเมินผลปฏิรูปการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา พบว่า มีโรงเรียนที่ไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์การประเมิน ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จากผลการประเมินรอบแรก ถึงร้อยละ 65 จากสถานศึกษาที่มีกว่าสามหมื่นแห่งทั่วประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็น โรงเรียนขนาดเล็กในชนบททางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในส่วนที่เกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียนพบว่า ผลสัมฤทธิ์ในวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า ร้อยละ 50 สำหรับผลการทดสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ ทั้ง 3 เขต ในปีการศึกษา 2554-2556 พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำเช่นกัน ซึ่งถึงแม้ว่าเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ได้พยายามแก้ไขปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น แต่ผลยังไม่เป็นที่น่าพอใจ และหากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ไม่สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อาจส่งผลให้สถานศึกษาในสังกัดไม่ผ่านการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในรอบที่ 3

ด้วยเหตุที่ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนอย่างสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์มีภาวะผู้นำทางวิชาการในระดับใด และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานในระดับสถานศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5
The 5th STOU Graduate Research Conference

วัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ ประชากรคือสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ จำนวน 590 แห่ง กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 226 แห่ง สุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ผู้ให้ข้อมูลในแต่ละสถานศึกษา คือ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หรือ หัวหน้าวิชาการ สถานศึกษาละ 1 คน เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมี 2 ประเภท คือ 1) แบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ตอน คือ (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และ (2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โดยตอนที่ 2 มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา โดยวิธีการหาค่าความเที่ยงของครอนบาค ทุกข้อมีค่าระหว่าง 0.66-1.00 และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.90 และ 2) แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากผลการประเมินระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2554-2556 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5
The 5th STOU Graduate Research Conference

แบบเพียร์สัน และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับประเทศกับระดับเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาภาคพื้นดิน

ผลการวิจัย

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน
ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($m = 4.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้าน
บริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ($m = 4.25$) รองลงมา คือ ด้านการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ ($m = 3.98$) ด้าน
การสนับสนุนทรัพยากรการสอน ($m = 3.95$) และด้านการนิเทศการสอน ($m = 3.83$) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1
ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม
และรายด้าน

				(n = 226)
ภาวะผู้นำทางวิชาการ	M	S.D.	ระดับ	
1. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา	4.25	0.17	มาก	
2. ด้านการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ	3.98	0.12	มาก	
3. ด้านการสนับสนุนทรัพยากรการสอน	3.95	0.22	มาก	
4. ด้านการนิเทศการสอน	3.83	0.45	มาก	
รวม	4.00	0.18	มาก	

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จากผลการประเมินคุณภาพระดับชาติ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน ในปี 2556 เฉลี่ยทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า
สถานศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงมี 137 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 60.62 และสถานศึกษาที่มี
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำมี 89 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 39.38 ดังแสดงในตารางที่ 2

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5
The 5th STOU Graduate Research Conference

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากผลการประเมินคุณภาพระดับชาติของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดินในปี 2556

เขตพื้นที่การศึกษา	จำนวนสถานศึกษา	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปี 2556	
		สูง	ต่ำ
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 1	69	27	42
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 3	90	49	41
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 2	67	61	6
รวม	226	137	89
คิดเป็นร้อยละ	100	60.62	39.38

4. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในภาพรวมไม่พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวก ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ($r = 0.003$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการสนับสนุนทรัพยากรการสอน มีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่มีค่าน้อยมาก ($r = -0.196$) ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และการแปลผล

รายการ	ภาวะผู้นำทางวิชาการ				ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
	ด้านการจัดการ	ด้านการสนับสนุน	ด้านการนิเทศ	ด้านการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ	
สถานศึกษา	1				
ด้านการบริหาร					
จัดการหลักสูตร	1				
สถานศึกษา					
ด้านการสนับสนุน					
ทรัพยากร	-0.068	1			
การศึกษา					
ด้านการนิเทศ					
การสอน	-0.018	.108	1		
ด้านการ					
	-0.223**	.128	.122	1	

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5
The 5th STOU Graduate Research Conference

เสริมสร้างขวัญ

และกำลังใจ

ผลสัมฤทธิ์

.075

- .196**

.011

.067

1

ทางการเรียน

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ที่ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการมากที่สุดคือ ผู้บริหารร่วมกับครูจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานและความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากในช่วงการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานถึง 2 ครั้ง ประกอบกับในปัจจุบันหลักสูตรการศึกษาเป็นเพียงหลักสูตรแกนกลางที่ใช้กันทั่วประเทศ แต่สถานศึกษาจะต้องจัดทำหลักสูตรและสาระของหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นมาใช้เองเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ยังได้กำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก จึงส่งผลให้ผู้บริหารมีความตระหนัก ตื่นตัวในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยการเฝ้าหาความรู้ การเข้าร่วมอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร ประกอบกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ก็มุ่งพัฒนาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้แก่ผู้บริหารและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการหรือหัวหน้าวิชาการซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถามมีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรโดยตรง ดังนั้น การปรับเปลี่ยนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา นอกจากนี้ เมื่อพิจารณารายข้อในด้านการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงในลำดับรองลงไปคือ ผู้บริหารเผยแพร่คู่มือการใช้หลักสูตรสถานศึกษาให้ครูได้นำไปใช้อย่างทั่วถึง และผู้บริหารพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในหลายรูปแบบ เช่น การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และการศึกษาดูงาน เป็นต้น ซึ่งยืนยันว่าผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญจิตต์ เนียมเกตุ (2552: 81) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช และพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการบริหารจัดการหลักสูตร อยู่ในระดับมาก

อย่างไรก็ดี ในข้อที่รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและหัวหน้าวิชาการเห็นว่าผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาจัดขึ้นเพียงภาคเรียนละครั้ง โดยวาระการประชุมไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องหลักสูตรเนื่องจากระยะเวลาที่จัดประชุมไม่ตรงกับช่วงเวลาในการจัดทำหลักสูตร

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

สถานศึกษา ประกอบกับผู้บริหารมิได้ให้ความสำคัญต่อการปรึกษาผู้นำชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเท่าที่ควร ซึ่งยืนยันได้จากผลการวิจัยของสารัตน์ พวงเงิน และ อาคม มหามาศย์ (2551: 95) ที่กล่าวว่า ในการบริหารด้านหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องการวางแผน ยุทธศาสตร์ ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น และนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด รวมถึงการจัดองค์กร โครงสร้าง ที่บุคลากรไม่เพียงพอ

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารด้านการสนับสนุนทรัพยากรการสอน ที่ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการหรือหัวหน้าวิชาการเห็นว่าผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการสูงสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้เข้าร่วมแข่งขันเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อหรือนวัตกรรมการเรียนการสอนทั้งในระดับโรงเรียนและระดับต่างประเทศทั้งนี้อาจเป็นเพราะเหตุผลหลายประการ ได้แก่ หน่วยงานต้นสังกัดจัดให้มีการประกวดและแข่งขันสื่อและนวัตกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ทั้งยังส่งเสริมให้โรงเรียนได้ใช้สื่อและเทคโนโลยีต่างๆ ประกอบกับความเจริญและความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วทำให้สื่อและนวัตกรรมมีความสำคัญต่อการศึกษามากขึ้นประการ จึงทำให้ผู้บริหารเกิดความตระหนักในการพัฒนาครูให้รู้เท่าทันเทคโนโลยี และสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การพัฒนาการศึกษาในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมที่จะนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาทางการศึกษาในหลายด้าน เช่น จำนวนผู้เรียนที่มากขึ้น การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย การผลิตและพัฒนาสื่อใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เพิ่มมากขึ้นด้วยระยะเวลาที่สั้นลง การใช้นวัตกรรมมาประยุกต์ในกระบวนการบริหารจัดการด้านการศึกษาก็มีส่วนช่วยให้การใช้ทรัพยากรการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ เบอร์น (Burn, 1978 อ้างถึงใน สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ 2549:6) ที่กล่าวว่าผู้อำนวยการ เป็นผู้ทำหน้าที่ จัดหาสื่อ ประสาน และกระจายทรัพยากรมนุษย์ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็น สำหรับองค์กร ผู้บริหารต้องมีทักษะ ในการอำนวยความสะดวกในการทำงาน ให้ผู้ปฏิบัติได้รับการพัฒนา ฝึกฝนการใช้สื่อ นอกจากนี้ โรงเรียนยังต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพจากภายนอก เนื่องจากเกณฑ์การประเมิน คุณภาพการศึกษา (2548: 30) มาตรฐานที่ 13 ตัวบ่งชี้ที่ 13.2 กำหนดให้สถานศึกษามีสื่อธรรมชาติ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมีการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยง สื่อการเรียนการสอนจากแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น ที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้บริหารจึงต้องตระหนักและเห็นความสำคัญของสื่อต่างๆ ที่ทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ส่วนข้อที่รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและหัวหน้าวิชาการเห็นว่าผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการน้อยกว่าข้ออื่นๆ คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำมาปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหาร ไม่เห็นความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียน ขาดความรู้ในเรื่องของการวิจัย ขาดการวิเคราะห์สภาพปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดการทำงานแบบมีส่วนร่วม ขาดการอบรมพัฒนาเชิงปฏิบัติการในการทำวิจัย ไม่สอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่สอนตามแผนการสอน และไม่นำผลการวิจัยไปปรับปรุงการเรียนการสอน สอดคล้องกับละออวง ดาว ปะโพธิง (2554: 86) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครู เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนพบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ ซึ่งละออวง ดาว ปะโพธิง วิเคราะห์ว่าอาจเป็นเพราะ ครูยังขาดการวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการของนักเรียน เมื่อวิจัยแล้วไม่นำผลการวิจัยมาพัฒนา ขาดการนำกิจกรรมการวิจัยมาพัฒนาวิธีการแก้ปัญหา

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารด้านการนิเทศการสอน ที่ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการหรือหัวหน้าวิชาการให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ผู้บริหารสร้างความตระหนักและทำให้ครูเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการสอน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารตระหนักว่าการนิเทศการสอนเป็นส่วนหนึ่งของงานวิชาการในสถานศึกษาและงานวิชาการเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษา ผู้บริหารจึงพยายามขับเคลื่อนงานนิเทศ เพื่อให้งานวิชาการสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ วีระชาติ วัฒศรี (2549: 5) ที่ได้กล่าวว่า การดำเนินงานนิเทศภายในเป็นงานที่อยู่ในความรับผิดชอบโดยตรงของผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดต่อผลสำเร็จของการนิเทศภายใน ดังนั้น ผู้บริหารจึงเป็นบุคคลที่สามารถแสดงบทบาทในการนิเทศได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารด้านการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ ที่ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและหัวหน้าวิชาการให้ความสำคัญมากที่สุดคือ ผู้บริหารจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้อย่างพอเพียงและเหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจาก การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกฝ่าย ดังนั้น ผู้บริหารจึงตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการปฏิบัติงาน โดยมีความเชื่อว่าเมื่อบุคลากรมีความสะดวกและมีทรัพยากรต่างๆ อย่างเพียงพอเอื้อต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ย่อมจะทำให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจมีขวัญกำลังใจในการทำงาน ทั้งยังก่อให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน โดยเฉพาะในสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่พัฒนาเด็กไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ ผู้บริหารจึงเห็นความสำคัญในการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้อย่างเพียงพอ ให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพเพื่อให้งานนั้นเกิดประโยชน์สูงสุด คือด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภินันท์ นาเลาห์ (2545) ที่ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการบริหารงานวิชาการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ครูมีความต้องการในการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดการเรียนการสอนรองลงมา ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนามูลฐาน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการวิจัยในชั้นเรียน และด้านการพัฒนาทรัพยากรสื่อและเทคโนโลยี ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เชพพาร์ด (อ้างถึงใน พัฒนา อำท้าว 2548, 36) ที่ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลครูใหญ่ต่อครู และพบว่าครูใหญ่ที่ใช้อิทธิพลและอำนาจไม่เป็นทางการ โดยใช้ทักษะมนุษยสัมพันธ์และการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิควิชาการจะได้ผลดีกว่าการสั่งการตามตำแหน่ง

ผลการทดสอบคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร จำนวน 226 โรงเรียน ผลการประเมินโดยภาพรวม พบว่าผลสัมฤทธิ์ทั้ง 8 กลุ่มสาระอยู่ในระดับสูง 137 โรงเรียน และต่ำ 89 โรงเรียน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ระดับนัยสำคัญ .01 ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ยังขาดการวางแผนการใช้หลักสูตร รวมทั้งบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้หลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาที่แท้จริง ในด้านการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจซึ่งบุคลากรยังไม่ได้รับขวัญและกำลังใจที่ดีทั้งในด้านเวลา ครอบครัวย สุขภาพ และสวัสดิการจึงทำให้บุคลากรปฏิบัติงานได้ไม่เต็มความสามารถ ในด้านการสนับสนุนทรัพยากรการสอนยังไม่ได้รับการช่วยเหลือเท่าที่ควรหรือบางครั้งสิ่งที่ได้รับไม่เข้ากับบริบทของสถานศึกษาจึงไม่สามารถใช้สอยเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์ได้ และบุคลากรส่วนใหญ่ยังใช้การจัดการเรียนการสอนแบบเดิมไม่ยอมเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน เพราะบางคนใช้ไม่เป็นจึงทำให้สื่อนำมาใช้ไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย ส่วนในด้านของการนิเทศการสอนนั้น อาจเนื่องมาจากผู้บริหารไม่มีเวลาทำการนิเทศการสอน ไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศ และบุคลากรไม่ยอมรับการนิเทศ ถึงแม้ได้รับการนิเทศแล้วก็ยังไม่ยอมรับคำติชมจากการนิเทศมาปรับปรุงแก้ไขการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำซึ่งยากที่จะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรทั้ง 3 เขต ที่พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยมากทุกด้าน แต่ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร ควรนำผลการวิจัยไปเป็นสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างบูรณาการ โดยใช้วิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้และทักษะในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างรอบด้าน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร ควรนำผลการวิจัยไปพิจารณากำหนดนโยบายในการส่งเสริมทักษะเฉพาะทางของผู้บริหาร โดยเฉพาะการบริหารแบบมีส่วนร่วม การนิเทศการสอน การเสริมสร้างขวัญกำลังใจ การรับฟังความคิดเห็นของครู ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้สามารถระดมสรรพกำลังจากผู้ที่เกี่ยวข้องของทุกฝ่าย ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร และผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมและพัฒนาครูให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเอง ทั้งในด้านการวิจัยในชั้นเรียน การผลิตสื่อและนวัตกรรมเพื่อนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการจัดอบรมเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนและการใช้เทคโนโลยีผลิตสื่อ

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการนิเทศภายใน โดยเฉพาะการนำผลจากการนิเทศมาปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานของครู และพัฒนาระบบการนิเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป**

2.1 ควรมีการศึกษาอิทธิพลของตัวแปรด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และตัวแปรด้านครูผู้สอน ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5
The 5th STOU Graduate Research Conference

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับตัวแปรในด้านการนิเทศการสอน ด้านการสนับสนุนการสอน ด้านการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ และด้านการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ที่จะช่วยกระตุ้นให้ครูมีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญจิตต์ เนียมเกตุ. (2552). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครราชสีมา เขต 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 1, สำนักงาน. (2555). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน. สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2557 จาก <http://www.ksn1.go.th/>
- เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1, สำนักงาน. (2556). รายงานการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 (O-NET). สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2557 จาก <http://www.ksn1.go.th/>
- เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2, สำนักงาน. (2556). รายงานการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 (O-NET). สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2557 จาก <http://www.kalasin2.com/>
- เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3, สำนักงาน. (2556). รายงานการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 (O-NET). สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2557 จาก <http://www.kalasin3.go.th/>
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2548). แนวทางการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
- ธีระ รุญเจริญ. (2536). “ปัญหาและแนวโน้มของระบบบริหารการศึกษา”. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 16 (1), 11-17.
- พัชร ใต้แสง. (2549). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารวิชาการของผู้บริหารกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพะเยา จังหวัดพะเยา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพมหานคร.
- พัฒนา อำท้าว. (2548). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองเรือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาของแก่นเขต 5. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- โยธิน สกุลเดช. (2548). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1.(การศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ละอองดาว ปะโพธิง. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับพฤติกรรม การสอนที่มีประสิทธิภาพของครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตมัธยมศึกษา จังหวัดเลย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5
The 5th STOU Graduate Research Conference

- วีรชาติ วิชาศิริ. (2549). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545.* กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (รสพ)
- สมพิศ นันทสิริพร. (2545). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำกับพฤติกรรมสุขภาพของผู้บริหาร โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สารัตน์ พวงเงิน และ อาคม มหามาศย์. (2551). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2. (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต),* มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- สุพจน์ นาสมบัติ. (2547). *วิสัยทัศน์และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต),* มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สุเทพ พงษ์ศรีวัฒน์. (2545). *ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและปฏิบัติ.* กรุงเทพมหานคร: รุ่งวัฒนาการพิมพ์.
- อภิรัตน์ นานาห์. (2548). *สภาพปัญหาและความต้องการในการบริหารงานวิชาการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.